

عاقبت به خیری

«بررسی اسباب حسن عاقبت و سوء عاقبت»

تألیف

دکتر احمد عابدی

دکتر سید محی صفوی

سرشناسه	:	صفوی، سیدیحیی، ۱۳۳۱ -
عنوان و نام پندآور	:	عاقبت به خیری: «بررسی اسباب حسن عاقبت و سوء عاقبت»/تألیف سیدیحیی رحیمصفوی، احمد عابدی.
مشخصات نشر	:	تهران: شرکت چاپ و انتشارات راه فردا، انتشارات ناجی‌نشر، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	:	۲۳۴ ص.
شابک	:	978-600-6486-22-2
وضعیت فهرست‌رسانی	:	فیبیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. [۳۲۳] - ۱۳۲۹ همچنین به صورت زیر نویس.
موضوع	:	رستگاری (اسلام)
موضوع	:	رستگاری (اسلام) - احادیث
موضوع	:	رستگاری (اسلام) - جنبه‌های قرآنی
شماره افزوده	:	عبدی، احمد، ۱۳۳۹ -
رده بندی کنگره	:	BP۲۲۵/۲/ص۷۸۶۲ ۱۳۹۲
رده بندی دیویی	:	۲۹۱.۱۱۱
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۰۷۷۰۰

نام کتاب	:	عاقبت به خیری
تألیف	:	سید یحیی صفوی - احمد عابدی
نوبت چاپ	:	۱۳۹۲ - نوبت چاپ اول
لیتوگرافی، چاپ و صحافی	:	شرکت چاپ و انتشارات راه فردا
شمارگان	:	۳۰۰۰ جلد
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۶۴۸۶-۲۲-۲
قیمت	:	ریال ۱۰۰۰۰۰

فهرست اجمالی مطالب

۱۳	 مقدمه
۱۷	 فصل اول: «عاقبت سال» «عاقبت به خیری»
۳۳	 فصل دوم: واژه شناسی
۵۷	 فصل سوم: اسباب عاقبت به خیری
۸۱	 فصل چهارم: عاقبت به خیر شدگان
۱۰۵	 فصل پنجم: اسباب سوء عاقبت
۱۳۷	 فصل ششم: عاقبت به شر شدگان
۱۷۵	 فصل هفتم: مبانی معرفتی و اعتقادی
۱۹۷	 فصل هشتم: عاقبت به خیری در ادب
۲۰۹	 فصل نهم: چند دعا برای «عاقبت به خیری»
۲۳۳	 فصل دهم: فرجام شناسی در قرآن کریم
۲۶۱	 فصل یازدهم: چهل حدیث در موضوع «عاقبت»
۲۷۷	 فصل دوازدهم: چهل حدیث در موضوع «حسن عاقبت»
۲۹۹	 فصل سیزدهم: چهل حدیث در موضوع «سوء عاقبت»

فهرست منابع ۳۲۳

فهرست تفصیلی مطالب ۳۳۱

www.ketab.ir

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و الصلاة والسلام على سيدنا و نبينا محمد و على آله
الطاهرين.

بسم الله الرحمن الرحيم

ما را عاقبت مسمود گردان

هیچ دعائی نزد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله محبوب تر از این نبود که از
خداوند طلب عافیت نماید.^۱

اللهم اxtم بعفوک أجلی؛^۲ خداوند! پایان مرا را بخشش خودت قرار ده.

گرموده مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا راجع به یکی از سیاسیون :

"حیف است، توی راه بهشت داشتند می رفتند، دو قدم بیشتر تا بهشت نداشتند
طنابقت نیاوردند، راه را کج کردند(!؟) خداوند عاقبت همه را را بخیر کند.
ان شاء الله"

۱. «ریاض السالکین»، ج ۴، ص ۹.

۲. قسمتی از دعای مکارم الأخلاق.

ترانه سرت حجت الاسلام والمسلمین قربانعلی نجف آبادی^{دام عزه}

﴿تِلْكَ أَمُورُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَا يُبْدُونَ عَنْكَ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ﴾^۱

برادر عزیز و دلسر سید سرلشگر دکتر سید رحیم صفوی^{دام عزه} بر اساس انگیزه‌های دینی و ولایی و ایمانی اجتماعی، خواسته تا چراغی روشن نموده و با یاران قدیمی و رزمندگان دوازدهم دفاع مقدس، تجدید میثاق نموده باشد و آن اینکه خواست همه است تا عاقبت به نیر شویم.

اما رمز و راز این کار چیست؟ و چگونه می‌توان و بایست به این هدف متعالی دسترسی یافت و از عقبه‌ها عبور کرد تا به راه راست و رضوان حق متعال نائل آمد؟ به راستی آیا بهشت را به بهانه می‌دهیم صرفاً به بهاء می‌دهند و بیا هر دو؟ و در هر صورت راهکار چیست؟ و چراغ را کیست؟ و کدام است؟ البته اخلاص و تقوی، حب آل البيت عليهم السلام و رعایت حلال و حرام الهی و توسل به عنایت آن بزرگواران، نماز اول وقت و مجاهدت در راه خدا بهترین مشعل راه است. باید همت کرد و جهد نمود.

قومی به جد و جهد گرفتند (الف) یار قوم دگر مواله به تقدیر می‌کنند

قرآن کریم در سوره حشر می‌فرماید:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾.

(ای کسانی که ایمان آورده‌اید تقوای الهی را پیشه سازید و هر انسانی باید تأمل کند که برای فردا چه پیش می‌فرستد و تقوا پیشه کنید همانا خداوند به آنچه عمل می‌کنید آگاه است).

موضوع تحصیل تقوی و دقت و تأمل برای آخرت و مجدداً دعوت به صیانت و پاسداری از بریم الهی و تلاش در کسب درجات عالی‌تر آن، درس بزرگ و ارزشمندی است که در این آیه و کلید فتوحات است. باید از خداوند منان توفیق احسان خواست و در راه احسان مجاهدت کرد که او ولی احسان است.

در سوره مبارکه لقمان آیاتی است که در آن نماد شخصیت انسان‌ها در راه رفتن، گفتار و کردار، لباس پوشیدن، شیوه‌های معاشرتی و گفتمانی با دیگران مشخص می‌گردد. و پرهیزکاران و بندگان خدای رحمان، همواره سعی می‌کنند تا روح بندگی و جوهر عبودیت در آنها زنده باشد و آثار بندگی در رفتار و گفتار آنها ظهور یابد.

روح حسن خلق، شکرگزاری، صبر و شکیبایی، صداقت و مانت در کارها، عشق به خوبی‌ها، ترک زشتی‌ها و پلیدی‌ها و نهی از منکرات الهی در دین و در جامعه، شرح صدر، فرو نشانیدن خشم و غضب، عفو و اغماض نسبت به دیگران، رفق و مدارا، حلم و بردباری، تواضع و فروتنی، خضوع و خشوع در عبادت، پاکی، پاکدامنی و عفاف، صمت و سکوت در جایی که سخن گفتن ضرورت نداشت باشد، پرهیز از عیب‌جویی نسبت به دیگران و یا سخن چینی و یا تهمت و افترا و یا سوءظن و یا تجسس در زندگی و یا خودپسندی و خود بزرگ بینی

و یا تکبر و غرور و خیلا و تخیلات شیطانی و یا وساوس نفسانی و بسیاری از آلودگی‌های دیگر همواره مومنان راستین و پرهیزکاران و تقوی پیشگان و اولیای الهی و دوستان حق و زنده دلان از آن پرهیز دارند و یا بر رعایت آن تقید داشته و مراقبت می‌نمایند و از خود حساب کشی می‌کنند و خود را با ترازوی اهل تقوی می‌سنجند.

تمامی در آیات سوره مبارکه مزمل نیز چراغ اهل دل و اهل خیر است در این آیات کریمه خداوند بر شب زنده داری و تهجد، تمسک به قرآن کریم و قرائت توأم با برتری و عزم و اراده و تأثیر نماز شب و دعای سحر در جان انسان‌ها و یاد خداوند و دعا و استغاثه بتبتل الی الله و تلاش مداوم و صبر و پایداری در راه حق و توکل علی الله و دوری از آلودگی‌ها و گناهان و هجرت از بدی‌ها و پلیدی‌ها و آلودگان و گناهکاران انقطاع الی الله و سعه صدر و قاطعیت و استواری در راه خدا و جهاد و تلاش مستمر و تحمل سختی‌ها و شدائد و استعانت از ذات اقدس احدیت و تویس به ذیل عنایت و مظاهر اسما و صفات حضرت حق تأکید شده و به نظر می‌رسد خداوند تعالی در سخت‌ترین شرایط دوران بعثت و قبل از هجرت در عصر مکی و در زمان تولد دوران مکه این آیات را نازل فرموده در زمانی که مسلمانان به شدت در تنگنا بودند و تمامی دریاها جز سایه لطف خداوند بر آنها بسته بود، اما درب‌های عنایت خداوند را بگشایند و آسمان‌ها برایشان گشوده بود، خداوند از آنها می‌خواهد که باران رحمت را با عزم و اراده و همت و قرائت قرآن کریم و توکل و اتکال علی الله و اعتماد به نفس به دوش گرفته و بر خداوند اعتماد کنند که او بهترین یار و یاور آنهاست و در سایه عنایت او فرج حاصل خواهد شد.

قربانعلی دری نجف آبادی

نماینده ولی فقیه در استان مرکزی و امام جمعه اراک

پیش‌گفتار:

در طول زندگی خودمان بارها شاهد بوده ایم که علمای اعلام و بزرگان قوم و متدینین و افراد عاقل، باخرد و دانا برای خود و افرادی که در تاریخ معاصر ایران دارای شئونات فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، دینی و ... بوده و در این مسیر دچار فراز و نشیب‌هایی شده‌اند؛ از درگاه خداوند متعال «حُسن عاقبت» را مسئلت نموده‌اند. به راستی در این درخواست بزرگان دین از خداوند متعال چه «رمز و بازی» نهفته است که حتی بندگان خالص و صالح همواره آنرا در خلوت و جلوت و با زبان استغاثه‌الرب العالمین طلب می‌کنند.

بنده حقیقت‌پیش از چهل سال است که همواره نگران سرانجام کار خود هستم. پیش از انقلاب اسلامی به صورتی و پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ملت بزرگ ایران به رهبری حضرت امام خمینی (ره) به صورت دیگری وارد به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (۲۲ بهمن ماه ۵۷) و تشکیل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی استان‌های صفهان و وقایع و حوادث عظیمی که بر انقلاب اسلامی همچون نا امنی‌های کردستان و ... و هتک سلطنت مقدس بر ملت ایران گذشت و آشنایی با عده زیادی از شخصیت‌های روحانی و سیاسی و نه امامت‌فرم‌گی هر طول ۳۴ سال گذشته نمونه‌های عبرت آموزی ذهنم را به خود مشغول داشته، که در این وجود استقرار نظام مقدس جمهوری اسلامی و زمینه احیای احکام اسلامی و اجرایی شدن آن در ایران فراهم شدن زندگی مومنانه و عمل صالح و با رهبری ولایت فقیه که بدون تردید از عنایات خاصه خداوند متعال و توجهات حضرت امیرالمومنین علی (علیه السلام) و حضرت بقیه الله الاعظم (عجل الله تعالی فرجه الشریف) به ملت بزرگ ایران است. چرا برخی از خواص و مسئولین در گذرگاه‌های حساس و سرنوشت‌ساز ایستادند و از صراط مستقیم الهی خارج شدند و عاقبت به خیر نشدند. این سؤال مهم و اساسی بحث چند دهه مدت دو سال در برخی از سخنرانی‌ها و یا محافل دوستان پاسدار و بسیجی و یا دانشگاهی مطالبی را جمع به اهمیت عاقبت‌بخیری را تذکر و ارائه کنم. پس از آن تصمیم گرفتم آن مجموعه مطالب را بصورت جزوه‌ای با عنوان «رمز عاقبت‌بخیری» منتشر سازم.

با توجه به اهمیت موضوع بر آن شدم تا مطالب جمع‌آوری شده را جهت تطبیق با مبانی فقهی و اصول و مبانی اسلامی و بهره‌مندی از آن به یکی از اساتید درس خارج و فقه حوزه مقدس قم ارائه نموده و نظرات ایشان را در مجموعه لحاظ نمایم. این استاد خردمند و هم‌رزم عزیزم جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر احمد عابدی بودند که مطالب را دریافت و از ایشان خواش نمودم تا

آنها با همان هدف تکمیل نمایند. ایشان با بزرگواری و تواضع با کاری محققانه و عالمانه و با استفاده از مستندات قرآنی و احادیث و روایات ائمه علیهم السلام و ذکر مثالهای تاریخی مجموعه مطالب را در این کتاب ارزشمند سامان دادند؛ و در حقیقت زحمات اصلی این کتاب بعهدہ ایشان بوده است.

از درگاه خداوند متعال متضرعانه درخواست می‌نمایم تا به برکت حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب (علیه السلام) و به حق حضرت بقیه الله الاعظم (عجل الله تعالی فرجه الشریف) همه مردم عزیزمان به بزره آئینکه عمر گذشته خود را در راه اسلام و انقلاب و دفاع از قرآن و ولایت سپری کرده‌اند و هستند هم در معرض آزمونهای بزرگتر و سخت‌تری قرار گرفته‌اند، با پناه بردن به قرآن عظیم‌القدر و عتبات مکرّم اسلام و با بصیرت و هوشیاری سیاسی و با تقوای الهی از دام شیاطین جن و انس و نفس‌های بخیل و بخل‌گرا و هم‌اکنون که در حال عبور از یک گردنه و گذرگاه و پیچ تاریخی به تعبیر مقام معظم رهبریان حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) هستیم؛ بهترین هدیه خداوند یعنی عاقبت بخیری را نصیب آنها و این بنده حقیر و همه مؤمنان و مؤمنات و انقلابیون قبل از انقلاب نماید.

اللهم اجعل عواقب ائمورنا خيراً

آمین یا رب العالمین

بحسب (رحیم) صفوی

حر الحرام ۱۴۳۵

۱۲۲۰

اگر بخواهیم نام اخلاق اسلامی را در یک کلمه جمع کنیم، کلمه‌ای بهتر از «حبّ خدا» یافت نمی‌شود. زیرا همه مسائل اخلاقی یا مقدمه و وسیله‌ای برای رسیدن به حبّ خدا بوده و یا نتیجه آثار و برکات آن بشمار می‌روند. کلمات و اصطلاحاتی چون: «قرب به خدا»، «سعادت و فضیلت»، «فوز و فلاح»، «مکارم اخلاق»، «اعتدال»، «انقطاع الی الله»، «اخبات»، «ثناء»، «کمال»، «صدیق بودن» و... هر کدام بنحوی جامع همه ارزشهای اخلاقی است.

یکی دیگر از این واژه‌ها که عصاره اخلاق اسلامی و درجست قصوی و کعبه آمال و آرزوهای انسان‌های بزرگ است مسأله «عاقبت به خیری» است.

این کلمه از مفهومی بلند و درجه و مقامی بس رفیع حکایه دارد، تمامی که رسیدن به آن تنها برای اوحدی از مردم میسر بوده و تمامی دعوت انبیاء الهی علیهم السلام با همه تعلیمات عرشی و آسمانی‌شان به سوی آن اشاره داشته و از مردم خواسته‌اند که بدنبال آن باشند. اعتقادات و اخلاق و آداب و نیز احکام و فروع دین همه برای تامین «عاقبت به خیری» مردم است.

اگر غزالی «حب خدا» را عصاره اخلاق اسلامی می‌داند،^۱ ولی «عاقبت به خیری» عصاره همه دین است. تمام معارف دینی (بینشها، نگرشها، کنشها) برای آن است که انسان به نجات و دوری از هلاکت دنیوی و اخروی و دستیابی به رستگاری و امن معنوی و برخورداری از نعمت‌های الهی چون قرب و رضوان الهی، لقاء الله نائل شود. و این همان چیزی است که از آن به «عاقبت به خیری» یاد می‌کنیم.

عاقبت به خیری عرض وسیع و درجات فراوانی دارد: نجات از «عذاب ادنی» یا عذاب و تقابل دنیوی یک درجه آن است و نجات از دوزخ و جهنم درجه و مرتبه دیگر آن، و نجات از خشم و غضب الهی مرتبه دیگر آن. و همین‌گونه مراتب شدید و ضعیف آن متوالی است تا بالاترین درجه آن که انسان کامل شدن و رسیدن به نهایت قرب الهی است.

اگر عاقبت به خیری این همه است، و فراوان دارد، عاقبت به شرّ شدن نیز درکات و مهلکات بسیار زیادی دارد.

۱- از دست دادن نعمت‌های دنیا ۲- از دست دادن اخلاق و معرفت ۳- از دست دادن ایمان ۴- مبتلا شدن به عذاب قهر و خشم الهی ۵- دوری از انس با خدا	}	درکات عاقبت به شری

اولی درکه «هوان» است.

دوم درکه «خذلان».

سوم درکه «ضالته».

چهارم درکه «هلاکت یا بوار».

پنجم درکه «لعنت».

در این درکات عاقبت به شر شدن تا بی نهایت عدد منفی و زیر صفر ادامه دارد و صاحب آنها بقدری سقوط می کند که رسیدن به صفر برای او کمال و آرزوی بزرگ و دست نیافتنی است، «يقول الکافر یا لیتنی کنت تراباً» کافر آرزو می کند خاک باشد... اگر او نمره منفی نداشته باشد و به صفر برسد بسیار ترقی کرده است.

در برابر درکات مثبت و شری، درجات فراوانی نیز بر عاقبت به خیری قابل

تصور است:

مقام «او أدنی»

۱- مقام «اب قوسین»

۸- مقام «اب»

۷- مقام «رضوان الهی»

۶- مقام «مقعد صدق»

۵- رسیدن به درجات و کمال بهشت

۴- عافیت از عذابهای اخروی

۳- عافیت از عذابهای دنیوی

۲- عافیت از بلاهای دنیوی

۱- دوری از گناه و کار مکروه

درجات عاقبت به خیری

واژه‌های نورانی چون: «رضا»، «تسلیم»، «ایمان»، «توکل»، «فناء»، «اخبات»، «نیتل»، «صحو»، «محو»، «محق»، «طمس» اشاره‌ای به این درجات عاقبت به خیری دارند.

بهرحال، نظر به اهمیت بحث از «عاقبت به خیری» و جایگاه مهم آن در علوم مختلف دینی از قبیل اخلاق، تفسیر، علوم حدیث، علوم تربیتی، تاریخ و... ضرورت دارد آنرا مورد مطالعه و کاوش قرار دهیم، بویژه آنکه اثری مستقل و با این روش در این موضوع نگاشته نشده و یا لاقفل نویسندگان اثر حاضر از آن بی‌اطلاع هستند.^۱

امید آنکه این اثر بنده گامی هرچند کوچک در راه وصول به «عاقبت به خیری» باشد.

در اینجا لازم است امام جمعه محترم اراک حضرت حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای قربانی ری نجف آبادی به جهت تدوین تقریظی که بر اثر نگاشته‌اند صمیمانه تشکر و سپاسگزاری داشته باشیم.

بحمدہ تعالی و منہ و کرہ

سید یحیی رحیم صفوی - احمد عابدی

۱. آیه الله میرزا حسن ابوترابی کتابی با عنوان «اسرار حسن عاقبت به خیری» در دو جلد تالیف کرده و توسط انتشارات اسوه چاپ شده و اثری بسیار ارزنده و خواندنی است. آقای سید حسین حسینی نیز کتاب مختصری بنام «عاقبت به خیری» در پنجاه صفحه بنگارش درآورد و توسط مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما چاپ شده است. کتاب «رستگاران» از جناب آقای محمد کاظم پور مقدمی چاپ همای غدیری و نیز کتاب «سبب سازی و سبب سوری» از آقای محمود اکبری چاپ زلال کوثر و نیز کتاب «فرجام شناسی مسیحی» از آقای محمد رضا عدلی، چاپ نشر ادیان و اثر «استدراج» تهیه شده از پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، مرکز فرهنگ و معارف قرآن. این آثار هر کدام به نحوی ارتباط با موضوع «عاقبت به خیری» دارند ولی رویکرد هر کدام متفاوت است و با مقایسه کتاب حاضر با هر کدام از آنها تفاوت عمده و اساسی این کتاب با آنها روشن است.